

3 sorte smolik poznati; če ne, ne bo smolikoviga konja razločil od smèrkoviga (rotziges Pferd), in taka nevednost zna dostikrat silno hude nasledke imeti. Pa tudi med smoliko in smoliko ne bo vedil razločka narediti, in bo takó kužno smoliko zatrosil med druge konje, ki jo nalezejo.

(Konec sledí.)

Kakó bolnike obiskati.

Bolnika obiskati je dobro delo. Preden pa k njemu stopiš, se odahni. Če si potèn, se ohladi, če si merzel, se ogrej. Pervo je potrebno, de se te nalezljiva bolezin ne prime, — drugo, de bolnika ne prehladiš. Ne prestraši se ga, ne derži se, kakor de bi mu hitro smèrt oznanil; prijazno ga pobaraj, kakó mu je? Ima nalezljivo bolezin, ne vsedi se mu preblizo — ne v njegovo sapo, ampak k zglavju takó, do v znojše gledaš. Bolnika, ki je na persih bolán, ne izprašuj predolgo; veliko govoriti, mu škodje. Predolgo se pri bolniku ne mudi, de mu boš le za kratek čas, obljubi mu raj, ga večkrat obiskati. Preveč ljudi v sôbo ni dobro na enkrat iti; sopúh prevelik je škodljiv. Priporoči njegovi družini, de zrak v hiši večkrat poboljša, ali de se vsaki dan enmalo oknjo ali vrata odpró, pa takó, de bolnika sapa naravnost ne zadene, — ali de se na razbeljeno železo nekoliko jesiha vlije in ž njim sôba (cimer) pokadí, — ali de se v kuhnji nekoliko brinoviga lésa zažgè, in kader brez dima lepó gori, ž njim v sôbo gré, de oginj škodljiv zrak posmodí. To naj se stori vsaki dan enkrat. Čist zrak v sôbi bolnika je eno nar boljših zdravil. Škoda, de ga ljudje takó malo porajtajo! Ne le pri bolnikih, tudi pri zdravih bi se imel vsaki dan pozimi sôbni zrak takó čistiti. Nikar naj se prehudo ne kuri.

(Po Blaž. in Než.)

Ne verjemíte sleparjem in sleparícam!

Slišali smo, de se že več časa neka mlada ženska po deželi klati in ubogajme prosi z lažjó, de je v Krašnji po ognji ob vse prišla. Kér nismo od ognja v Krašnji nič slišali, je ta babéla sléparica, kakor se jih več po deželi okoli klati. Naj bi vsak gospodar v bratovšnjo sv. Florijana (asekuracijo) se zapisal, in potem vsaciga taciga berača brez milosti spodil. Le to zamore zanikernike prisiliti, de se z nekterimi krajcarji na léto obvarjejo hude revšine po ognji.

Skythæ, Skuti, Skutje, ali Skutniki, in Skythia, Skutje, Skutija, Skutsko ali Skutno.

Spisal Poženčan.

Lepa hvala vsim gospodam, kí so nam pomen besede „skutnik“ razložili. Po njih razlagi dalje od Skutja govorim.

Greki in za njimi Rimljani so neznane severne ljudstva Skythæ ali Scythæ, in njih dežele Skythia imenovali. Čerka *y* ali gerško *v* se je pogosto kot naš *u* zgovarjala. Neko primorsko mesto v severni Makedonii ali v današnjim Arbanasi piše Strabon *Bullis*, Ptolemej *Bullis*; Plini *Bullidensis Colonia*; Ciceron je bil iz tege imena napravil prilog *Bulien-sis*. *Κυπρος* kaže svoj *u* latinskim *cuprum* in v nemškem *Kupfer*. *Loryma*, mestice v Karii, od kteriga Tit Livi govori, je pri Melu *Larumna* imenovano. Možá, od kteriga ima na Italijanskim *Capua* imé, so *Capys*

pisali, in se vé de *Kapus* zgovarjali. Tacih razgledov bi se lahko silno veliko napisalo. Kar so Greki *Σκυθης* ali Latini *Scythes*, *Scythæ* pisali, so zgovarjali *Skutes* *Skuta*. Ako pregiblivo končnico *es* ali *a* opustimo, dobimo *Skut*, kar je prebivavca *Skutske* dežele ali pa še morebiti to deželo samo pomenilo, kér je bila *skut* ali *rep* dalje naprej od znaniga sveta. To nas pa ne sme zapeljati, de bi mislili: *Skutje* ali *Skutniki* so bili vsi slovanskiga naroda; ampak iz tega se le to vidi, de so njih bližnji sosedje Slovani bili, kteri so svojim mejačam slovansko imé dali, kakor so ob Pontu stanujoči Greki svojim sosedam, kteri so polje obdelovali, *Γητης* rekli, ali kakor Slavjani *Teutonam* ali *Tajčarjem* dajemo slovansko imé „*Nemci*“ brez de bi oni zató Slovani bili. Kér je bila *Skutia* *Grekam* odročna in neznana, so jo takó imenovali, kakor so jo ad slovanskih bliže stanujočih sosedov imenovati slišali, in za njimi so Rimljani ravno to imé rabili. Enako Slovani dan današnji za *Nemci* imenujemo *Niederlande*, *Holand*, *Norwegen* i. t. d.

Ktere ljudstva so pa med Greki in *Skuti* stanovali? *Traki*, *Ilirci*, *Muži*, *Davci* ali *Daki*, *Bistrani*, ti so *Skutam* in *Skutii* imé bili dali. Morebiti še kako drugo priložnost najdem, od téh kaj več povedati; tukaj samo od *Skutov* in od *Skutije* kaj več rečem.

Skutija je bila dvoja, azijatska in evropejska. Azijatska *Skutija* je bila spet dvoja: *Skutija* unkraj *Zimava*, in *Skutija* takraj *Zimava* (*Imaus*). Od *Imava* ali *Zimava* pravi Plini (lib. 6.) „*Imaus accolarum lingua nivosus dicitur*“, to je, „*Zimav* se po besedi ondotnih bivavcov snežen ali snežnik imenuje. Kaj se pa „*hima*“ ali „*zima*“ pravi, Slovani vémo.

(Dalje sledí.)

Novičar iz Ljubljane.

Danes teden ob 10. uri dopoldne je podal naš deželni poglavár grof *Korinsky* patru *Benvenuto* častno zlato svetinjo, ktero so mu *Cesar* za njegove zasluge podelili. Izbana mestne hiše je bila takó polna ljudi vsih stanov, de se je vse tèrlo; vsak je hotel pričijoč biti slovesnosti ljubljeniga patra, po kteriga so sami knezoškof s kočijo šli in ga po dokončani slovestnosti spet domú spremili. Zbrani so bili tudi njegovi tovarši iz franciškansiga samostana, veliko družih duhovnov, in kardelo oficirjev v praznični obleki. V krasnim nagovoru, ki je serca vsih pričijočih živo ganil, je razložil deželni poglavár mnogoverstne zasluge poslavljeniga patra, in ga potem ovenčal s svetinjo. Zdej poprime *Benvenuto* besedo, se zahvali za veliko čast, ki se je njemu in po njem tudi celimu samostanu zgodila, in réče, de mu je to počastenje le spomín dopolnjenih dolžnost, ki ga bo vse njegove žive dni opominjal, v blagor človeštva neutrudljivo delati. Ko s temi besedami svoj govor sklene, mu je zadonélo od vsih strani trikrat ponovljeni klic „živijo“. De bi pač zasluženi gospod veliko veliko lét zdrav in vesel v naši sredi vžival spomín tega dneva! Kolikor je nam znano, je gosp. pater *Benvenuto* prvi, ki je v samostanu *Krajnskih Franciškanov* tako počastenje prejel. — *Légar* v *Ljubljani* še zmiraj ni prejenjal; umerl je unidan častí vredni *Št. Jakobski* kaplan gosp. *Pegam*; še poprej spoštovani c. k. stotnik *Schwarcenberg*, kí je tudi v svojim poklicu to bolezin nalezal. — Z veseljem smo zvedili, de je naš deželni poglavár na vojno ministerstvo na *Dunaj* po zdravnike za vojaško bolnišnico pisal, kér mestni zdravniki niso v stanu vsimu zadostiti. — V saboto je obiskal deželni poglavár *Ljubljanski muzeum* in staniše zgodovinske družbe; in

se morajo taki konji, ki so smerkovi spoznani, konjederu dati, de jih pokončá, ker so scer v stanu to bolezin tako razširiti, de več konj v eni vasi, ali kamor koli drugam pride, okuži.

V domorodnih zadevah.

Gosp. Leopold Kordeš, bivši vrednik nemškiga Ljublj. časopisa, je pred nekimi dnevi v ravno tistim časopisu imenitno reč za povzdigo in omiko našiga domačiga jezika sprožil, namreč: de bi se v Ljubljani slovensko gledišče (teater) s stanovitnimi igravci vstanovilo, kateri bi včasih, posebno poleti, tudi v druge krajske mesta in tudi na Štajarsko, Goriško, Teržaško itd. igrat šli. Vsi narodi avstrijskiga cesarstva imajo gledišča v svojim jeziku, zakaj bi ga Slovenci ne imeli? De je poželjenje po igrah v domačim jeziku že staro, nam kaže „Županova Micka“, „Matiček se ženi“, v kterih so imenitni gospodje in gospé, kakor naš slavni Linhart, grof France Hohenwart, Dr. Pilar in več družih že v letu 1792 igrali. Gotovo ni močnejši podpore domorodniga duha in omike jezika, kakor so gledišne igre, — to nam spričuje zgodovina vsih narodov. De pa gledišne igre, ki od te strani velik dobiček narodski omiki prinesó, od druge strani ljudstvu ne škodjejo in lepiga zadržanja ne žalijo, je pa pri gledišnih igrah zvesto na to gledati, de se le take igre igrajo, ki nimajo nič pohujšljiviga v sebi, kar se posebno pri Slovencih ne sme nikoli v nemar pustiti, ker slovenski narod je večidel čistiga in pobožniga duha. De se pa dajo slovenske igre za gledišče tako napraviti, de ne žalijo nobeniga pošteniga človeka, spričujejo sosebno tiste igre, ki jih je dosihmal slovensko društvo v Ljubljani igrati dalo.

Ker tudi g. Kordeš to potrebo v svojim naznanilu spozná, se sme pričakovati, de bo njegovo povabilo od vsih omikanih rodoljubov z velikim veseljem sprejeto.

Misel je gotovo lepa, prav v domorodnim duhu, — ali izpeljanje ne bo brez težav. Gledišče mora dobro biti, če se hoče obdržati, — scer je boljši, de se nič ne začne.

Kdor hoče začetik te naprave podpirati, naj se vdeleži z eno ali več akcij, ena akcija velja 10 gld. Če se 100 akcij spečá, misli gosp. Kordeš, de bi bila šuma dovelj za začetek. Nam se ta znesek veliko premajhin zdi. Vsaki, ki ima eno ali več akcij, je deležnik gledišniga kapitala. Rodoljub, mislimo, ne bo na dobiček gledal, če se le dobra in stanovitna reč na noge spravi.

Gosp. Kordeš ali gosp. Babnik prejemata podpise za imenovane akcije; denar se pozneje vloží. — Prav željni smo dalje zvediti, kakó se bo ta reč naredila; zvedili bi pa tudi radi natanjčniji načert (plan) cele naprave. Deležnikov potem gotovo ne bo manjkalo, ne le na Krajskim, temuč tudi v bližnjih slovenskih deželah.

Skythæ, Skuti, Skutje, ali Skutniki, in Skythia, Skutje, Skutija, Skutško ali Skutno.

(Dalje.)

Skutija unkraj Zimava je bila močno neznana; zató govorim tukaj koj od nekoliko znansih Skutije takraj Zimava. Med ljudstvi Skutije takraj Zimava so bili Massagetæ, to je, Mesojedi, mnogoštevilno in borovesto ljudstvo, ktero je unkraj reke Araksa Ise-donam nasproti stanovalo. Ko se je kak Mesojed močno postaral, so se sošli njegova žlahta in znanci, ga z ovcami in drugo živaljo vred zaklat in pojest, kar je pri njih za naj srečniji smert veljalo. Na mesó so bili torej Mesojedi zares volcje. Je kdo za boleznijo umerl, ga niso pojedli, ampak pokopali, in močno

jim je težko djalo, de ga niso mogli zaklati. Nič niso sejali, le od mesá, to je, od živine in rib so živeli in pa od mleka. Ki izmed njih niso mogli čed rediti, so se namest s kožami, le z ljubjem oblačili.

Zmed mnogih družih ljudstev so h Skutam spadali: Sakarauli Zagorali, Pasjani, Piskurji, Thysagetæ ali Tičojedi; ti zadnji so le od lova živeli, in Argipaei. Iz dežele ali okrajne Tičojedov so tekle štiri reke; Lykus Lika ali Luka, Oarus Var, Tanais Ton ali Don, in Syrgis ali Sirbis, Serbis, Serb. Imena téh rek kažejo, de so tudi Tičojedi slovanskiga rodú bili. Argipaei so bili od rojstva plešasti, s širokimi plošnatimi nosmi in dolzimi bradeljni. Ti so govorili svoj posebni jezik, in okoljni sosedje so jih za svete imeli. Do njih so evropejski Skutje, kateri so po opravkih popotvali, sedem tolmačev v sedmih različnih jezikih potrebovali.

Iz tega se vidi, de je azijska, kakor tudi evropejska Skutija obsegala več različnih narodov, med kterimi so nekteri tudi Slovani bili. Od Skutov so se bili Bolgari in Rusi dalje v Evropo priselili. Od Bolgarov pravijo, de so se bili okoli léta 230 pred Krist. rojstvom preselili iz azijske Soromadje na večerni kraj reke Ra ali Volge, od ktere so blezò tudi imé Volgari dobili.

Evropejska Skutija se je imenovalo, kar je bilo za Soromadjo proti severji ljudstev, kterih greški in rimski zgodovinarji niso vedili imenovati. Še daljniji ljudstva, od kterih so nekoliko slišali, so jim bili Nadborjane Hyperboræi. Kolikor dalje pa so ljudstva spoznavali, toliko dalje so Skute in ž njimi vred Nadborjane v popisovanjih pomikali.

Skutske réke so bile zraven zgorej imenovanih še: Ister, Porata, Prut ali po slovensko Prod, Tyras, Ter ali Dnester, Hypanis, Kuban in Borysthenes, Dneper ter Pantikapés Podkop. Med zadnjima dvema so stanovali Γιοργιοι Σκυθαι, to je poljedelski Skutje, kateri so bili tri dni hodá proti izhodu od Borysthena in so segali do Podkopa Pantikapés; proti severji pa skor in skor tako dalječ, kolikor se more po Borysthenu ali Borostenu nasproti v enajstih dneh pripeljati. Proti izhodu od poljedelskih Skutov so bili pastirski Skutje ali Čutje; tu ni bilo nič drevja zunaj v Hylæi. Ti pastirji ali čutje so imeli dežele ali okrajne, kar jo je v štirinajstih dneh moč preiti, do reke Gerrhus. Dalje čez to reko je bila dežela kraljevih Skutov; kterih je bilo naj več in so bili najsrečniji; vse druge so si svoje sužne mislili.

Med drugimi bogovi so Skutje posebno Apolina molili, in mu Oetasyrus, to je, Svetazir rekli, kakor so ga drugi Slovani Svetavid imenovali. Darovali so mu konja kot naj hitriši stvar naj hitrišimu bogu.

(Konec sledí.)

Razjasnjenje zastran Ljublj. licealne bukvarnice.

V 5. listu „Vedeža“ smo med družimi rečmi iz življenja rajnciga Matija Čopa, vodja c. k. licealne bukvarnice v Ljubljani, to le brali: „Čop je res vse bukve učilšne (licealne) knjižnice Ljubljanske lepo vredil, in veliko kazalo spisovati začel, ki zdej v malej izbi od bravnice na desno stoji. Dosti dela in truda mu je moralo zavdati (prizadjati).“ — Rajnki Čop ni bil tega déla nikdar izdélal. Le namenil se je bil licealno bukvarnico popisati, in to namembo je bil vikšimu poglavarstvu naznanil, in zraven tega tudi obljubil, de bo celo bukvarnico v red djalo, česar je bilo tudi že